

▶ **Hlavní stránka**

ZOO report 4/03

[Návštěva zoologické zahrady nás učí pocitu odpovědnosti](#)

[Brněnská zahrada hledí do budoucna](#)

[Zoo Praha rok po povodni](#)

[Čtrtstoletí Stanice mladých přírodovědců](#)

[O původu tygrů i jejich ochraně](#)

[Horké novinky](#)

[Sladkovodní svět v centru velkoměsta](#)

[Způsob podávání krmiva je stejně důležitý jako jeho složení](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Návštěva zoologické zahrady nás učí pocitu odpovědnosti

Brněnská zoologická zahrada si padesátileté trvání připomíná v dobré kondici. Očividně se modernizuje, buduje nové expozice vyhovující potřebám zvířat a je pro návštěvníky stále přitažlivější. V nejbližších letech by chtěla svůj areál přebudovat podle nové koncepce a mimo jiné vytvořit široce pojaté expozice zvířat, jež se vyvíjela a adaptovala v různých prostředích. Zoologická zahrada se tedy vydala na dobrou cestu. Postupně se mění v unikátní park, v němž návštěvník bude mít příležitost poznávat zcela odlišná prostředí s typickou faunou. Například v expozičním komplexu Kalahari najde stepní a pouštní zvířata, kdežto v Beringii zvířenu arktických a subarktických oblastí. Aby se zvířata cítila jako doma...

Do nových výběhů budou vybírány jen takové druhy zvířat, jimž mohou být vytvořeny vhodné životní podmínky. Nejde přece o to, aby v expozicích žila zvířata jen proto, že jsou atraktivní a přitažlivá na pohled: bez náležitých životních podmínek by tam jen živořila a trpěla a zoologická zahrada by, ovšem, neplnila své poslání. Vždyť každá návštěva zoo má být dobrodružnou výpravou do vzdálené části světa, setkáním se zdravými a nestresovanými zvířaty žijícími v prostředí, které je pro ně přirozené a optimální. Dejme každému potřebný životní prostor! Zoologická zahrada má být místem nejen zábavy, ale i poučení. Zejména mladým je třeba trpělivě vštěpovat, že lidé nejsou na planetě jménem Země jedinými živými tvory. Na to, totiž, jakoby mnozí z nás stále více zapomínali. Každý živočišný druh – včetně člověka – potřebuje nezbytný životní prostor. Velkou výhodou brněnské zoo je právě dostatek volného prostoru. Stačí jen vybudovat nové výběhy. Od doby, kdy člověk svůj životní prostor rozšířil na celý svět včetně oceánů, nám konečně – byť zatím jen některým – začíná být zřejmé, že pro některé méně přizpůsobivé druhy už mnoho prostoru nezbývá. A to je opravdu vážné memento... Ohleduplnosti k přírodě a pocitu zodpovědnosti za osud ostatních živočišných druhů – které jsou tu mnohdy déle než lidé – se můžeme naučit právě při toulkách zoologickou zahradou.

Petr Duchoň

primátor statutárního města Brna

RNDr. Petr Duchoň (*1956)

Po ukončení Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně pracoval v Tesle Brno jako výzkumný pracovník. Vzdělání v oboru fyziky si rozšířil postgraduálním studiem na pražské technice (1989) a studijním pobytem na univerzitě v Heidelbergu (1992). Další tři zahraniční studijní pobyty se zaměřením na místní správu a řízení úřadu absolvoval už jako pracovník obecní samosprávy. Od roku 1990 pracoval v Ústavu přístrojové techniky a později až do svého zvolení náměstkem primátorky ve firmě Delong instruments. V letech 1992 až 1994 byl zároveň zástupcem starosty městské části Brno-Bystrc. Kromě ODS nebyl členem žádné politické strany. Od roku 1994 je členem brněnského zastupitelstva a Zastupitelstva MČ Brno-Bystrc, od roku 1996 pak členem Rady města Brna. Od června 1997 vykonával funkci náměstka primátorky a od 1. 12. 1998 byl primátorem města Brna. Do stejné funkce byl v listopadu 2002 zvolen podruhé. Je ženatý a má syna a dceru. Hovoří německy, anglicky a rusky. K jeho zálibám patří sjezdové lyžování, košíková, fotbal, divadlo a cestování.

Brněnská zahrada hledí do budoucna

Během prvních padesáti let existence se musela brněnská zoologická zahrada vyrovnat s výrazným předělem, způsobeným přechodem státu k tržní ekonomice. V závěru roku 1988 dohotovila výběh psů hyenových, poslední velkou stavbu, na níž se podíleli dobrovolníci v rámci takzvané akce Z. Po roce 1989 pak zoo musela shánět peníze na investice jinou cestou, než jakou je

získávala v dobách plánovaného státního hospodaření. To zřejmě přispělo k několikaleté stagnaci. Rány z tohoto mezidobí se už zacelují a moderní expozice z posledních let – Tropické království, Tygří skály a areál vlků a bobrů kanadských – slouží jako odrazový můstek k realizaci nové chovatelské koncepce. Podle ní má na Mniší hoře vzniknout soubor řady expozic, které bychom mohli nazvat zastavení evoluce: nové výběhy a pavilony budou ilustrovat vývojovou teorii a doloží vliv specifického prostředí na utváření různých životních forem. To, jak se živočichové přizpůsobovali změnám podmínek, jak se vyvíjeli a měnili a jak koexistovali. Evoluci podmiňuje dědičnost, jejíž zákonitosti objevil v Brně v 19. století Jan Řehoř Mendel. Novou koncepcí může Zoo Brno směle navázat na jeho odkaz a s jeho jménem spojit svou tvář. Genius loci jako by chtěl svou moc nad brněnskou zoo umocnit: Mniší hora po staletí patřila starobrněnskému klášteru, kde Mendel žil a pracoval. Padesáté výročí zoo nutí jak k zamyšlení nad budoucností, tak k ohlédnutí. Přitom si uvědomíme zvláštní věc: stavby budované v zoo pro zvířata stárnou rychleji než lidské přibytky. Vila z třicátých let, pokud se zachová v původní formě, zůstane navždy perlou v náhrdelníku města. Ale medvědí výběh z padesátých let už dnes nikoho nenadchne. O tom, že současné pojetí zoo se rýsovalo již před půlstoletím, svědčí i zprávy tisku o otevření brněnské zoo. Deník Svobodné slovo 31. 8. 1953 napsal: „Hlavní organisátor ing. arch. Eisler buduje na Mniší hoře úplně nový typ zoologické zahrady... Prostorné klece v různé úpravě a velikostech nejsou umístěny vedle sebe jako ve zvěřincích, ale na různých místech parku, která jsou přizpůsobena co nejvíce původnímu prostředí zvěře.“ Zpravodaj Lidové demokracie v reportáži o otevření zoo mj. uvedl: „...slavnostního otevření se zúčastnil za ministerstvo školství a osvěty dr. Karel Tuček, který zvláště ocenil, že brněnský zoopark je u nás jako první budován na zcela nových vědeckých z

někdejšími zvěřinci, v nichž vystavená zvěř hrála úlohu rarit...“ Neděle 30. září 1953 byla podle pamětníků slunná a na otevření zoo se přišly podívat čtyři a půl tisíce lidí, což organizátory slavnosti poněkud zaskočilo. Malý zádrhel znamenalo i nepraktické vstupné 1,75 Kč. Převládá však optimismus: „Je to moc hezké, máme z toho radost. Bude to mít velký význam nejen pro nás dospělé, ale hlavně pro naše děti,“ sdělila deníku Rovnost jedna z prvních návštěvnic zoo. Zoologická zahrada města Brna se po padesáti letech trvání patrně ocitá na významném vývojovém přelomu.

Uzavřela se první velká etapa rozvoje a nastává éra orientovaná na přechod od prezentace zajímavých exotů k záchraně ohrožených druhů, ať už pocházejí odkudkoliv. Přitom zoo

hodlá prohlubovat své dosavadní aktivity osvětové, nadále vychovávat obyvatelstvo k ekologickému myšlení.

Eduard Stuchlík

Fotografie k článku:

Vpravo nahoře: *Mládřata rysů evropských v Zoo Brno, snímek ze září 1954 (Foto: Miloš Budík)*

Vlevo dole: *Mezi návštěvníky Zoo Brno byl při jejím otevření 30. 8. 1953 i desetiletý Bohuš Zoubek (na dobovém snímku se svým otcem). Nynější ředitel brněnské Státní filharmonie přinesl fotografickou vzpomínku na onen den a přesně po padesáti letech, při oslavách výročí zoo, se nechal "zvěčnit" na stejném místě (Foto: archiv Bohuše Zoubka a Eduard Stuchlík)*

Zoo Praha rok po povodni

Pražská zoo se v posledních šesti letech hodně změnila. Magistrát hlavního města do ní investuje nesrovnatelně více prostředků než dříve. Investice jsou viditelné prakticky na každém kroku. Návštěvnost Zoo Praha se oproti konci devadesátých let zvýšila o 200 000 lidí ročně a některé nové expoziční celky, zejména nový Africký dům pro žirafy nebo Pavilon goril, snesou ta nejpřísnější měřítka. V roce 2001 uspořádala pražská zoo výroční konferenci EAZA (Evropská asociace zoo a akvárií), díky níž naši zoo

navštívilo přes 400 ředitelů a ostatních pracovníků zoo ze všech koutů Evropy. Změny a novinky v naší zahradě se dočkaly velkého uznání a pražská zahrada je v současné době respektována jako kvalitní a perspektivně se rozvíjející evropská zoo. Mohutný stavební rozvoj však bohužel v srpnu 2002 přerušila povodeň. Jako mávnutím kouzelného proutku jsme přišli o polovinu zahrady: škody dosáhly čtvrt miliardy korun. K plánování dalšího rozvoje zoo jsme museli přistoupit jakoby od začátku – některé expozice nelze v dolní části areálu obnovit, některé zvířecí druhy se v průběhu povodní ukázaly jako neřešitelný evakuační problém, takže je již nelze chovat na původním místě. A tak naše zahrada stojí na prahu zcela nové kapitoly. Bylo třeba jí dát nový koncept a pokrýt ho plynulým finančním tokem. Rok po povodni však lze říci, že tragédie paradoxně přinesla nečekanou šanci – v relativně krátkém čase proměnit zahradu v areál vyhovující nárokům a požadavkům na moderní zoo 21. století. Díky přízni města Prahy, díky dobrému pojištění a také díky až neuvěřitelné vlně pomoci ze strany veřejnosti můžeme být v pražské zoo optimisty. Věřím, že se nám do dvou až tří let po povodni podaří nejen odstranit její následky, ale dovést ji k ještě lepšímu, kvalitnějšímu stavu. V současné době probíhá v naší zoo nejintenzivnější

stavební ruch v celé její historii. Dokončeny jsou rekonstrukce pavilonu velkých želv a goril, rozestavěno je dalších devět velkých expozic – pavilon Afrika zblízka (malí savci, plazi a bezobratlí), pavilon Sečuán (ptáci podhůří Himálaje), pavilon kočkovitých šelem, pavilon tučňáků, expozice plameňáků a pelikánů, expozice jeřábů, opičí ostrovy (chápani, guerézy, lemuři, kotulové), dvě velké průchozí voliery pro brodivé ptáky a zejména náš největší projekt, pavilon Indonéská džungle (orangutani, opice, noční savci, varani, ptáci, ryby). Ve výstavbě jsou i některá důležitá zázemní zařízení, která povodeň zcela zničila – přednáškový sál, karanténa, chovné zázemí pro ptáky a malé

savce, dílny, sklady a garáže údržby i kanceláře. To vše by mělo být dokončeno v průběhu příští sezony. Na jejím konci by návštěvníci neměli narazit na jediný pozůstatek loňské povodňové katastrofy. Držte nám, prosím, palce, tak jako jste nám je drželi v průběhu

povodní. Brněnská zoo patřila ke kolegiálním institucím. Její pracovníci jako jedni z prvních přispěli s nezištnou pomocí a umístili mnohá z postižených zvířat ve svých zařízeních. Moc nám tím pomohli a já jsem rád, že brněnské zoo mohou ještě jednou touto cestou upřímně poděkovat.

*PhDr. Petr Fejk
ředitel Zoo Praha*

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: Zrekonstruovaný interiér pavilonu goril (Foto: Tereza Mrháčková)

Vpravo uprostřed: Pavilon Indonéska džungle bude otevřen v červnu 2004 (Foto: Petr Fejk)

Vlevo dole: PhDr. Petr Fejk, ředitel Zoo Praha (Foto: Petra Kosková)

Čtrtstoletí Stanice mladých přírodovědců

V době, kdy brněnská zoo slaví padesátiny, stává se její Stanice mladých přírodovědců pětadvacetiletou mladou dámou, která odchovala více než tři tisíce dítek. Aktivita stanice založené 19. 11. 1978 jsou pokračováním v záslužné práci s dětmi a mládeží, které se Zoo Brno věnuje již od

roku 1952. Vědoma si zranitelnosti mladé generace, jejíž formování mohou negativně ovlivnit některé jevy a tendence ve vývoji lidské společnosti, nabízí zahrada dětem a mládeži hodnotné využívání volného času. Činí tak v měřítku ojedinělém nejen v kontextu evropském, ale možná i světovém. V době neřízeného rozvoje technické civilizace, kdy možnost přímého kontaktu s živými zvířaty – s výjimkou běžných domácích mazlíčků – je stále nedostupnější, má existence Stanice mladých přírodovědců obrovský význam pro trávení volného času dětí a mládeže. Přitažlivá náplň odborných skupin omezuje riziko působení negativních společenských jevů na zmíněnou sociální skupinu, dále pak mladým lidem doplňuje, a to z praktického hlediska, často knižní vědomosti o přírodě, získané ve škole, a posiluje kladné povahové rysy rozvíjející se osobnosti. Stanice působí ve třech klubovnách ve správné budově a dále rozvíjí svou činnost na různých místech v areálu zoo, na exkurzích, zájezdech a výletech frekventantů. Odborné skupiny se scházejí jednou až dvakrát týdně a o schůzkách vedou záznamy v pracovních denících. Významnější aktivity se zaznamenávají do kroniky, která má již téměř tři tisíce stran. Pracovní náplň stanice je dána věkovým rozpětím členské základny, ve které se scházejí nejen děti od osmi do osmnácti let, ale i dospělí – odchovanci stanice a přátelé zoo. Cílem je získání ochrannářských dovedností: odborné zaměření zabírá oblast od praktických i aplikovaných oborů biologie, přes chovatelství a veterinární techniky až po výtvarnictví. Při teoretické přípravě účastníci sledují videonahrávky zobrazující prostředí, kde dosud žijí zvířata volně. Téměř všechny skupiny připravují soutěže, které převážně zábavnou formou prověřují znalosti a dovednosti členů. V roce 2003 pracovalo ve Stanici mladých přírodovědců dvanáct odborných skupin, třináctou byl takzvaný aktiv spolupracovníků, určený zájemcům starším osmnácti let. Život ve stanici je neobyčejně pestrý. Členové skupiny terénní zoologie kupříkladu vyrábějí, osazují a obnovují ptačí budky v areálu zoo a sledují hnízdění. Entomologická skupina pak mimo jiné kontroluje snižování výskytu obaleče v okolních porostech. Skupiny teraristická a přírodovědná se v jedné z kluboven starají o koutek živé přírody, v němž chovají ryby, plazy, obojživelníky a savce. Skupina P. A. N. (název odkazuje na termín Pan se všemi jeho významy: vše, starořecký bůh, šimpanz) zkoumá volně žijící faunu, skupina Rarae Animae (vzácné duše) se zabývá dopady snižování druhové diverzity,

dívky ze skupiny domestikáčů se především starají o stádo lam krotkých, s nimiž obohacují program akcí pro veřejnost, pořádaných zoologickou zahradou. Aktiv spolupracovníků – bohužel nikoli všichni jeho příslušníci – se během roku podílí na aktivitách stanic e, ať už

probíhají v areálu zoo, či mimo ni. Ve stanicí také pracuje redakční rada, která každoročně vydává Zpravodaj Stanice mladých přírodovědců. Na většině akcí pro veřejnost se podílí nejen již zmíněné „lamačky“. Členstvo z ostatních skupin pomáhá připravovat

například Jarní a Podzimní zootrofej či Štědrodenní krmení zvířat a společně se zabývají sběrem ovoce v sadu zoologické zahrady, sběrem žaludů pro obnovu lesa na Mniší hoře a vypomáhají chovatelům při jejich práci v dětské zoo i jinde. Zájezdy pak slouží k poznávání jiných zahrad. V posledních letech mladí přírodovědci navštívili expozice například v zoologických zahradách v Ostravě, Liberci, Ústí nad Labem, Praze, Bratislavě a ve Vídni. Některé skupiny v rámci svých celoročních programů navštěvují muzea a výstavy zaměřené na přírodovědnou tematiku. Tým vedoucích odborných skupin tvořilo v roce 2003 třináct lidí. Byli mezi nimi stejně jako v předcházejících letech vesměs odchovanci stanice a další nadšenci ochotní bez nároku na honorář věnovat svůj volný čas dětem – jejich práce je ryze dobrovolná. Výroční zpráva o činnosti Stanice mladých přírodovědců má každoročně mnoho hustě popsaných stran, to ale není měřítkem. Jde o to, aby stanice dostála svému poslání – rozvíjet kladné osobnostní rysy příslušníků mladé generace. Zatím se to daří. Odrostlí bývalí členové přivádějí do stanice své děti, aby tam pokračovaly v jejich stopách. Je radostné vědomí, že práce dobrovolných vedoucích nepřichází nazmar. Stanice mladých přírodovědců má nejen bohatou minulost a pestrou současnost, ale zdá se, že i skvělou budoucnost. Její aktivity se budou moci v příštích letech rozrůst do nebývalé šíře. Stanice totiž získá řadu nových prostor, a to po adaptaci budov a úpravě pozemků v bývalém areálu Vysokého učení technického v těsném sousedství zoo. Celý areál nedávno zoologická zahrada získala do svého užívání.

Emil Štiss

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: Domestikáčská skupina má na starosti hlavně lamy krotké (Foto: archiv SMP)
O ptačí budky pečuje skupina terénní zoologie (Foto: archiv SMP)

Vpravo: Agama vodní se v koutku živé přírody osvědčila jako kontaktní druh (Foto: Eduard Stuchlík)

Vlevo uprostřed: Členka skupiny speciální zoologie s činčilou (Foto: archiv SMP)
Děti ze stanice podnikají vyjíždky na ponících do sadu zoo (Foto: archiv SMP)

Vpravo dole: Osmák degu v jednom z vivárií koutku živé přírody (Foto: Eduard Stuchlík)

O půvabu tygrů i jejich ochraně

Rozmanitost a půvab, jakými zvířata oplývají, inspirují estety všeho druhu. Je pozoruhodné, nakolik se sobě

podobají spontánní malby dětí, obrázky příslušníků primitivních národů a malířská syntéza velkých umělců. O jezdecké obratnosti, o schopnosti dohnat jelena, o bystrých očích, kterým neunikne žádná stopa, se skládaly písně. Také dnešní děti ve svém uměleckém projevu rády zpodobují zvířata. Ta jim povětšinou slouží, tak jako v bajkách, k vykreslení mezilidských vztahů. U nejmladší generace se však začíná prosazovat – zvláště když jsou k tomu děti vybídnuty – současné téma:

ochrana ohrožených druhů. Do soutěže, kterou k evropské kampani na záchranu divoce žijících tygrů vyhlásila brněnská zoo, se přihlásilo přes čtyři sta dětí. V těchto dnech můžeme na dvou místech v Zoo Brno vidět vystavené obrázky tygrů nebo texty s básničkami či povídkami o nich. „Srst s tmavými pruhy s vegetací splývá / tygra nejen křoví, rovněž tráva skrývá. // Třenovými zuby ostrými jak nůžky / spořádá gazelu, že zbudou jen růžky. // Zoo a rezervace je pro tygra zajetí, / ale dnes jediný způsob k přežití,“ napsala čtrnáctiletá Barbora Englová z Klobouk u Brna a prokázala tak nejen znalosti stavby těla a životních projevů tygrů, ale poukázala i na stupeň jejich ohrožení. Její desetiletá jmenovkyně Barbora Novosádová z Nových Bránic má zjevný talent pro rytmus a melodii, jak ukazuje další úryvek z básně: „Ulovili zebra / velkou jako oni, / v tomhle velkém vedru / druhou ještě honí.“ Ze školy v Nových Bránicích jsme dostali i příspěvek devítileté Báry Richterové, která poslala čtyři výstižné verše: „Tygr v mém pokoji / z obrázku se na mě dívá, / když v noci spím, / tak mě hlídá.“ Dětskou soutěž na téma Tygr, do níž byla přijímána díla výtvarná i literární, obeslalo 433 soutěžících. Porota shledala, že zaslané práce mají vyrovnanou kvalitu, a proto jako vítěze určila autory 33 vybraných prací, z nichž 11 tvořily povídky či básně a 22 bylo provedeno v různých výtvarných technikách. Vyhlášení výsledků soutěže se uskutečnilo 4. října, na Světový den zvířat. Vítězné kresby, malby, koláže, básně a povídky jsou vystaveny v galerii restaurace U Tygra a ostatní výtvarná díla poslouží jako výzdoba v pavilonu exotického ptactva i příští rok, kdy ještě potrvá kampaň Tygr. Soutěže se kromě žáků 34 jihomoravských základních škol účastnily i jednotlivé děti,

zájemci z Domu dětí a mládeže ve Žďáře nad Sázavou a chovanci Diagnostického ústavu pro mládež v Brně. Brněnská zoo vyhlásila toto umělecké klání letos v březnu jako doprovodnou akci ke kampani Tygr, organizované Evropskou asociací zoo a akvárií (EAZA). Kampaň začala v roce 2002 a potrvá do září 2004 s cílem vybrat půl milionu euro na financování projektů ochrany tygra v divočině. Zoo Brno se na této sumě podílí 1500 euro za nákup klíčenek se symbolem tygřího oka. Návštěvníci je mohou získat v prodejně suvenýrů U Tygra. Kampaň má i svou osvětovou část, do níž samozřejmě patří i dětská soutěž.

Lubica Hrdinová, Eduard Stuchlík

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: *Kristina Sochová, 14 let, Brno*

Vpravo uprostřed: *Pavel Kudláček, 7 let, Základní škola Voděrady*

Vlevo dole: *Jakub Jaša, 13 let, Základní škola v Břeclavi, Komenského ulice*

Horké novinky

Na Mniší hoře se narodil leguán nosorohý

Skupinu leguánů nosorohých (*Cyclura cornuta*), samce a tři samice, získala Zoo Brno do deponace loni v létě při pomoci zaplavené pražské zoo. Jedna samice sice uhynula, zdá se však,

že zbývající kusy se na Mniší hoře dobře zabydly. Obě samice snesly koncem letošního léta po osmi vejcích, z kterých se 19. října vyklubalo jedno životaschopné mládě. Počet to není nijak oslnivý, vzhledem k ohroženosti druhu ale rozhodně stojí i tento přírůstek za zaznamenání. Zoo Brno je nyní jedinou českou zahradou, která tento druh chová. Domovem leguána nosorohého je ostrov Hispaniola (na němž se nacházejí dva státy: Dominikánská republika a Haiti) a menší ostrůvky v jeho okolí. Jeden z největších ještěřů dorůstá do délky 1,5 m a dosahuje váhy 9 kg. Dožívá se až 50 let. V přírodě se nachází už jen několik tisíc jedinců.

Fotografie k článku:

Vlevo: Dospělý jedinec leguána nosorohého (Foto: Eduard Stuchlík)

Vpravo: Mládě leguána nosorohého (Foto: Eduard Stuchlík)

Do Brna se sjeli pracovníci propagace a výchovy

Do Zoo Brno se 10. října sjelo 24 propagačních a vzdělávacích pracovníků z českých a slovenských zoo. Jejich dvoudenní výroční zasedání mělo na programu odborné referáty s následnou diskusí, návštěvu ekologického střediska Rozmarýnek, ale i oddechové akce, jako byla prohlídka hradu Veveří. Jednotlivé zoologické zahrady si nijak nekonkurují, vzájemná výměna zkušeností vede k přibližování úrovně českých a slovenských zoo západní Evropě.

Samci papoušků vasa a kea už mají družky

Někteří

návštěvníci Zoo Brno se při prohlídce pavilonu exotických ptáků donedávna pozastavovali nad tím, že ve voliérách novozélandských papoušků nestor kea (*Nestor notabilis*) a papoušků druhu vasa velký (*Coracopsis vasa*), původem z Madagaskaru, chová zahrada jen samce. Vysvětlovali jsme jim, že u tak vzácných ptáků není snadné sestavit pár. Když se nám před lety naskytla možnost získat ze Zoo Stuttgart uvedené kusy, volili jsme možnost raději vystavovat jen samce, než neukázat, jak takový druh vypadá. Od letošního září už nic vysvětlovat nemusíme – pětiletý kea už má družku ve věku jednoho a půl roku, ke dvěma také přibližně pětiletým samcům druhu vasa velký přibyla dvouletá samice. Tyto papoušky v Česku zatím žádná zoo neodchovala a úspěšné odchovy těchto druhů nejsou nijak časté ani v zahraničí.

Fotografie k článku:

Vlevo: Samička papouška druhu vasa velký (uprostřed) si bude muset mezi dvěma samci vybrat svého životního partnera (Foto: Eduard Stuchlík)

Vpravo: To není souboj, ale přátelské škádlení. Samec nestora kea se brzy se svou novou družkou skamarádil (Foto: Eduard Stuchlík)

PF 2004

Redakce Zooreportu přeje svým čtenářům, aby Vánoce prožili v pohodě a aby se jim v novém roce 2004 dostalo co nejvíce milých zážitků se setkání se zvířaty.

redakce

Sladkovodní svět v centru velkoměsta

Hlavním předmětem zájmu Stálé

akvariijní výstavy v Brně na Radnické ulici jsou sladkovodní ryby. Tomu také odpovídá druhové zastoupení chovaných živočichů: převládají sladkovodní, převážně tropické druhy ryb. Návštěvníci si tak mohou na výstavě prohlédnout – kromě tří mořských akvárií – na šedesát nádrží obydlených zástupci přibližně osmdesáti druhů ryb, jejichž domovem je sladkovodní říše, jednu nádrž s želvami nádhernými a několik akvárií v prodejní části. V chovatelském zázemí se kromě

nádrží určených k odchovu a léčení ryb nachází i pěstírna vodních rostlin, která z velké části pokrývá potřeby výstavy. Obyvatelé zmíněných sladkovodních akvárií mají svůj původní domov ve vodních tocích a jezerech téměř celého světa, jsou zde však i ryby, které nelze ve volné přírodě spatřit. Vývoj akvaristiky ve vzdálených krajích dokumentuje chovatelská zajímavost, kterou je skupina cichlasom nazývaných červení papoušci (*Cichlasoma* sp. „Red Parrot“). Jde o formu uměle vyšlechtěnou v pěstírnách jihovýchodní Asie křížením čtyř druhů cichlasom a genetickými úpravami. Výsledné odchovky charakterizuje mohutná hlava a pro původní druhy nepřírozené zakřivení páteře. Tito jedinci nejsou schopni se mezi sebou dále křížit, jejich potomstvo se získává oplodněním samice červeného papouška samcem druhu *Cichlasoma citrinellum*. Výše popsaný způsob odchovu se Evropanům povětšinou jeví jako

neetický a trýznivý, v Asii jsou však takto „vytvořené“ ryby velmi žádané. Svědčí o tom jak jejich vysoká cena, tak i skutečnost, že šlechtitelé tyto červené papoušky podobným způsobem dále kříží, aby u nich dosáhli větších rozměrů a pestřejšího zbarvení, tak jak se jim to už podařilo u momentálně populární formy „Flower-Horn“. Ta plně vyhovuje asijskému trendu, kdy atraktivně vyhlížející ryba větších rozměrů je umístěna samostatně ve skromněji zařízené nádrži a plní funkci jakéhosi domácího mazlíčka. Dalším jistě nepřehlédnutelným druhem, který je v akvariijní expozici k vidění, je sumeček žraločí (*Pangasius sanitwongsei*), známý také pod českým názvem pangas vláknoploutvý. Tato ryba žijící ve vodách Vietnamu, Laosu, Thajska a Kambodže tvarem těla nápadně připomíná žraloka a dorůstá do délky okolo 300 cm, v zajetí ale jen asi 100 cm. Sumeček žraločí se vyznačuje velkou dravostí – je schopen bez větších obtíží pozřít rybu velkou, jako je on sám, přičemž ani kanibalismus není výjimkou. Proto je při chovu těchto ryb nutný dostatečný přísun masité potravy. Zmíněné druhy nejsou rozhodně na Stálé

akvariijní výstavě to jediné, o čem se dá uvést něco zajímavého a co stojí za zhlédnutí. Africké cichlidy rodu *Tropheus*, *Labeotropheus*, *Labidochromis*, *Melanochromis* nebo *Cyprichromis*, terčovci praví (*Symphysodon discus*) či mohutní keříčkovci žabí (*Clarias batrachus*) – to jsou jen někteří obyvatelé světových vod, jejichž rozmanitost Stálá akvariijní výstava přibližuje svým návštěvníkům. Těm se pak expozice

stává nejen zdrojem zábavy a poučení, ale případně také inspirací pro domácí akvárium, ať už mají určité zkušenosti, nebo s akvaristikou teprve začínají.

Jan Špaček

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: Terčovec pravý (Foto: Michal Piškula)

Vpravo uprostřed: Červený papoušek (Foto: Michal Piškula)

Vlevo dole: Sumeček žraločí (Foto: Michal Piškula)

Způsob podávání krmiva je stejně důležitý jako jeho složení

V řadě faktorů ovlivňujících tělesnou kondici, zdraví a pohodu zvířat v zoologických zahradách stojí na jednom z prvních míst výživa a způsob podávání krmiva. Existuje mnoho potravních specialistů, kteří chovatelům neodpustí ani drobnou chybičku ve vyzkoušeném a evolucí ověřeném schématu výživy. Na opačném konci žebříčku potravní náročnosti pak stojí druhy snadno krmitelné, které si „nedělají si hlavu“ z toho, jakou potravu přijímají. Přestože zoologické zahrady existují již víc než sto let, mnohdy se i dnes vedle zkušeností chovatelů prosazuje i ryze průkopnická činnost v hledání náhražek původních zdrojů potravy. Velmi nesnadné je například podávat predátorům živou potravu. Přitom je pro masožravce důležitá právě krev: zdroj minerálních látek, které nejsou obsaženy v mase poražených zvířat, nabízeném šelmám v zoo jako hlavní zdroj potravy. Dotování těchto látek je potom nutné minerálními krmivy a vitamínovými přípravky, jejichž využitelnost je pro organismus chovanců zoo někdy velmi diskutabilní. U býložravců bývá někdy obtížné nahradit zdroje živin z jejich původního teritoria. Jen těžko v našich podmínkách udržíme vegetaci tropické džungle nebo australské buše. Vedle složení potravy ovlivňuje rozhodujícím způsobem zdravotní stav a kondici zvířat i způsob podávání krmiva. Chceme-li, aby se zvířata chovala co nejpřirozeněji, k čemuž se model moderní zoologické zahrady snaží přiblížit, musíme za zcela nevhodné označit krmení z ruky. Naopak je nutno snažit se vytvořit zvířatům podmínky blízké přírodě. Jestliže se býložravé druhy, jako lamy a žirafy, živí okusováním listů v horních patrech vegetace, musíme jim náhražky původních zdrojů potravy umisťovat v přiměřené výšce. Druhům živícím se sběrem plodů a semen nebo spásáním trávy pak připravíme nabídku na zemi, nejlépe na více místech nebo na větší ploše. Jedním z neduhů zoologických zahrad je i překrmování. V důsledku dlouhodobého nadbytku potravy se mnohá zvířata stávají obézní, dochází u nich ke ztučnění, degeneraci a poruše funkce vnitřních orgánů, především jater a ledvin, a v nejhorších případech ke zcela zbytečným úhynům. Tomu lze předejít občasnou hladovkou, střídáním komponentů krmné dávky a pozorováním změn v chování zvířat zvláště při

příjmu krmiva. Rozhodující je také kvalita komponentů, z nichž se krmná dávka skládá. Krmivo nejčastěji znehodnocují plísňe a jejich produkty – mykotoxiny. Ty poškozují především játra a znamenají vážné ohrožení celého organismu. Plísňe napadají hlavně seno a slámu, ale také různé druhy ořechů a sójové přípravky. Rozhodně je třeba provádět rozborů a kontaminovaná krmiva vyřadit. Správnou výživou se dá ovlivnit mnoho. Budeme-li se řádně o zvířata starat, odmění se nám svým zdravím, dlouhověkostí a třeba i mláďaty. A posléze možná odměníme sami sebe – pocitem dobře vykonané práce.

Ing. František Slavič

Fotografie k článku:

Vpravo nahoře: *Krmení dostávají lamy v patřičné výšce (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vlevo dole: *Koza šrouborohá pochází z hor Pákistánu, kde spásá trávu a okusuje listí keřů. Přechod na středoevropské druhy rostlin jí nečiní potíže (Foto: Eduard Stuchlík)*

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/